

BİR DEVLET ÇOCUK HASTANESİNDE PEDIYATRİSTLERİN ÇOCUK PSIKIYATRİSİ BÖLÜMÜNE BAKIŞLARI

* Belma Ağaoğlu ** Bengü Gürsoy Rezaki

ÖZET

Amaç: Bu çalışmada bir devlet çocuk hastanesinde pediatristlerin çocuk psikiyatrisi bölümü ile ilgili görüşlerini öğrenmek amaçlanmıştır. **Yöntem:** Bu amaç doğrultusunda düzenlenen bir anket 40'ı uzman, 42'si asistan olmak üzere 82 pediatriste uygulanmıştır. **Sonuç:** Çalışmaya katılım oranı %71'dir. Anket sonucunda pediatristlerin %8.5'inin çocuk psikiyatrisi bölümünü tanımadığı; tanıyanların hastalarından, eğitim toplantılarından ve sosyal ilişkilerden tanıdığı anlaşılmıştır. İncelenen 18 konsültasyon etkinliğinin hepsi pediatristlerin yarısından fazlası tarafından önemli ya da çok önemli bulunmuştur. Pediatristlerin %37'si çocuk psikiyatrisi konsültasyonlarını yeterli, %46'sı kısmen yeterli ve %15'i yetersiz görmektedir. Pediatristlerin %60'ı mutlaka, %39'u zaman zaman çocuk psikiyatrisi ile iş birliği yapacağını bildirmiştir. Pediatristler en verimli iş birliği yolunun sırasıyla ortak vaka toplantıları, çocuk psikiyatrisi rotasyonu ve ortak vizitler olduğu görüşündedir. **Tartışma:** Bu çalışma psikiyatri ve pediatri bölümleri arasındaki iletişimin istenen düzeyde olmadığını, ancak pediatristlerin psikiyatri ile işbirliğine oldukça olumlu baktıklarını göstermiştir. **Anahtar Sözcükler:** Çocuk psikiyatrisi, pediatri, işbirliği, konsültasyon.

SUMMARY

PEDIATRICIANS' PERCEPTIONS OF CHILD PSYCHIATRY UNIT IN A CHILDRENS' STATE HOSPITAL

Objective: The purpose of this study is to investigate the perceptions of pediatricians about child psychiatry unit in a state hospital for children. **Method:** For this purpose a questionnaire was administered to 82 pediatricians of whom 40 were specialists and 42 residents. **Results:** The participation rate was 71 percent. As a result it was seen that 8.5 percent of the pediatricians didn't know the child psychiatry unit. Those who knew, this unit from patients, education programs or social relationships. Eighteen consultation activities that were interrogated were found important or very important by at least half of the pediatricians. Thirtyseven percent of the pediatricians found child psychiatry consultations sufficient, 46 percent partially sufficient and 15 percent found them insufficient. Sixty percent of the pediatricians reported that they will always collaborate with child psychiatry unit and 39 percent reported that they will collaborate only partially. Pediatricians found joint case meetings, rotation in child psychiatry and joint visits the best ways of collaboration between pediatry and child psychiatry. **Conclusion:** The result of the study showed that the collaboration between psychiatry and pediatrics was not very satisfying and the pediatricians seem quite willing for more collaboration.

Key words: Child psychiatry, pediatry, collaboration, consultation.

GİRİŞ

Pediyatride psikososyal etkenlerin önemi uzun süredir bilinmektedir. Psikososyal etkenler hastalık tamsı, nedenleri, belirtilerin ortaya çıkışı, tedaviye yanıt ve prognozda rol oynayabilmektedir. En basit çocukluk çağı hastalıklarında bile hastanın aile ve sosyal çevresi içinde bir bütün olarak ele alınmasının gerektiği kabul edilmektedir (Graham ve Jenkins 1985). Hasta çocuğu ai-

lesi ve sosyal çevresi içinde bir bütün olarak ele alabilmek ise pediatri ve psikiyatri iş birliği ile gerçekleştirilebilir.

Son 30 yıldır çocuk psikiyatrisi ve pediatri ilişkisi üzerinde çok durulmuştur (Eisenberg 1967, Anders 1977, Jellinek 1982, Fritz ve Bergman 1986). Yapılan çalışmalar ne yazık ki çocuk sağlığı ile uğraşan bu iki disiplin arasındaki iletişimin az, işbirliğinin ise yetersiz olduğu ortaya çıkmıştır (Anders 1977, Oke ve Mayer 1991, Burket ve Hodgkin 1993, Özbayrak ve Coşkun 1993).

* Doç., Dr., Dr. Sami Ulus Çocuk Hastanesi, Çocuk Psikiyatrisi Bölümü, Ankara.

** Uzm., Dr., Dr. Sami Ulus Çocuk Hastanesi, Çocuk Psikiyatrisi Bölümü, Ankara.

Bu çalışmanın amacı bir devlet çocuk hastanesi olan Dr. Sami Ulus Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi'nde çalışan pediatri uzman ve asistanlarının çocuk psikiyatrisi bölümü ve psikiyatri konsültasyon işleviyle ilgili düşüncelerini öğrenmek, iki bölüm arasındaki ilişki ve iş birliğini artırabilmek için önerilerini almaktır.

YÖNTEM

Pediyatristlerin çocuk psikiyatrisi bölümüyle ilgili düşüncelerini öğrenebilmek amacıyla düzenlenen bir anket Dr. Sami Ulus Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesinde çalışan pediatri uzman ve asistanlarına dağıtılmıştır. Anket üç bölümü içermektedir. İlk bölümde pediyatristin çocuk psikiyatrisi bölümünü ne ölçüde tanıdığı; tanıyorsa hangi nedenlerle tanıdığı; hastasını, yakınına ya da çocuğunu çocuk psikiyatrisi bölümüne yönlendirme konusundaki düşünceleri sorgulanmıştır. Anketin ikinci ve üçüncü bölümünü Özbayrak ve Coşkun tarafından 1991'de Hacettepe Ü.T.F. Çocuk Hastanesi ve Dr. Sami Ulus Çocuk Hastanesinde uygulanan anketin ikinci ve üçüncü bölümleri oluşturmuştur. Anketin ikinci bölümünde pediyatristin yatan hastalarında ne oranda ruhsal sorun görüldüğü, ne oranda psikiyatri konsültasyonuna gereksinim duyduğu ve hastalarının ruhsal sorunlarıyla uğraşırken kendini nasıl hissettiği sorulmuştur. Anketin üçüncü bölümünde ise pediyatristlerden Karasu ve arkadaşları (1977) tarafından geliştirilmiş olup Özbayrak ve Coşkun (1993) tarafından kullanılan 18 psikiyatri konsültasyon etkinliğinin çok önemli, önemli, az önemli ya da önemsiz olarak derecelendirilmesi istenmiştir. Özbayrak ve Coşkun tarafından kullanılan anketin ikinci ve üçüncü bölümlerinin aynen kullanılması amaç 1991'den bu yana geçen altı yıllık sürede hastanemizdeki pediyatristlerin çocuk psikiyatrisiyle ilgili görüşlerinde bir değişiklik olup olmadığını görebilmektir.

Araştırmanın istatistiksel analizleri SPSS/PC paket programı kullanılarak khi kare testi ile yapılmıştır.

BULGULAR

Anketin uygulandığı Ocak 1997'de hastanemizdeki görev yapan 44 pediatri uzmanından 40'ı (%91), 72 pediatri asistanından 42'si (%58), yani toplam 116 uzman ve asistandan 82'si (%71) çalışmaya katılmıştır. Çalışmaya katılmayan 34 pediyatristten 31'ine (%27) anketin uygulandığı dönemde rapor, yıllık izin ya da başka bir hastanede rotasyonda olmaları nedeniyle ulaşılamamıştır. Bir uzman ve iki asistan anketi doldurmayı kabul etmemiştir.

Çalışmaya katılan pediyatristlerin %54'ü bayan, %46'sı erkektir. Yaş sınırı 23-60, ortalama 33 yaşdır.

Tablo 1: Çocuk psikiyatrisi bölümünü tanıma

	Uzman		Asistan		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
İyi tanıyorum	14	35.0	1	2.4	15	18.3
Kısmen tanıyorum	25	62.5	34	81.0	59	72.0
Tanımıyorum	0	0.0	7	16.7	7	8.5
Bilinmeyen	1	2.5	0	0.0	1	1.2

Tablo 1'e bakıldığında 14 pediatri uzmanına karşılık 1 asistanın çocuk psikiyatrisi bölümünü iyi tanıdığı görülmektedir. İyi tanıyan asistan sayısının 1 oluşu nedeni ile istatistiksel analiz yapılamamıştır.

Tablo 2: Çocuk psikiyatrisi bölümünü tanıma

	Uzman		Asistan		Toplam		Khi kare
	s	%	s	%	s	%	
Hastalardan	34	85.0	29	69.0	63	76.8	2.93
Yakınlardan	9	22.5	2	4.8	11	13.4	5.55*
Çocuğundan	2	5.0	0	0.0	2	2.4	
Eğitim							
Toplantılardan	18	45.0	12	28.6	30	36.6	2.38
Sosyal ilişkilerden	19	47.5	11	26.2	30	36.6	4.01*

* p<0.05

Uzmanlar çocuk psikiyatrisi bölümünü yakınlarından ve sosyal ilişkilerden ötürü asistanlara göre daha fazla tanımaktadır ($X^2 = 5.55$ $p < 0.05$, $X^2 = 4.01$ $p < 0.05$).

Tablo III: Hekimlerin çocuk psikiyatrisi bölümüne hastasını, yakınına ya da çocuğunu yönlendirme konusundaki görüşleri.

	Uzman		Asistan		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
Hastasını						
Gönderirim	39	97.5	41	97.6	80	97.6
Göndermem	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Kararsızım	1	2.5	1	2.4	2	2.4
Yakınına						
Gönderirim	38	95.0	39	92.9	77	93.9
Göndermem	0	0.0	2	4.8	2	2.4
Kararsızım	1	2.5	1	2.4	2	2.4
Bilinmeyen	1	2.5	0	0.0	1	1.2
Çocuğunu						
Götürürüm	31	72.5	26	61.9	57	69.5
Götürmem	0	0.0	1	2.4	1	1.2
Kararsızım	2	5.0	3	7.1	5	6.1
Çocuğum yok	4	10.0	12	28.6	16	19.5
Bilinmeyen	3	7.5	0	0.0	3	3.7

Tablo III incelendiğinde çocuk psikiyatrisine hastasını, yakınına, ya da çocuğunu yönlendirme açısından uzman ve asistanlar arasında belirgin bir fark görülmemektedir. Bazı gruplarda sayıların düşüklüğü nedeni ile istatistiksel analiz yapılamamıştır.

Çocuk psikiyatrisi bölümünü tanıma derecesinin hastasını, yakınına ya da çocuğunu bölüme yönlendirmeyi etkileyip etkilemediğine bakılmak istendiyse de, çocuk psikiyatrisini tanıyan pediyatristlerin sayısının düşük oluşu nedeniyle istatistiksel analiz yapılamamıştır.

Çalışmaya katılan pediyatristler yatan hastalarında %0 ile %100 arasında değişen oranlarda (medyan %27.5) ruhsal sorun bulunduğunu, yine %0 ile %100 arasında değişen oranlarda (medyan %20.0) psikiyatri konsültasyonu gerektiğini bildirmiştir. Uygulanan ankette pediyatristlerin hastalarında ne tür ruhsal sorunlar gördüklerini ve ne tür sorunlar için konsültasyon istediklerini belirtmeleri istenmemiştir.

Tablo IV: Ruhsal sorunlarla uğraşma

	Uzman		Asistan		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
Çok rahat/rahat	10	25.0	20	47.6	30	36.6
Biraz rahatsız /oldukça rahatsız	27	67.5	19	45.3	46	56.1
Bilinmeyen	3	7.5	3	7.1	6	7.3

$X^2 = 4.68$ $p < 0.05$

Yatan hastaların ruhsal sorunlarıyla uğraşırken pediyatristlerin %36.6'sı kendini çok rahat ya da rahat, %56.1'i ise biraz ya da oldukça rahatsız hissettiklerini belirtmiştir. asistanlar uzmanlara göre ruhsal sorunlarla uğraşırken daha rahat hissetmektedirler ($X^2 = 4.68$ $p < 0.05$).

Tablo V: Psikiyatri konsültasyon etkinlikleri

	Çok önemli /önemli		Az önemli /önemsiz	
	s	%	s	%
Pediyatristin hastasının ruhsal yönleri açısından aydınlatılması	82	100.0	0	0.0
Servis elemanlarının hastanın yönleri açısından aydınlatılması	82	100.0	0	0.0
Hastalığın ruhsal gelişiminin değerlendirilmesi	82	100.0	0	0.0
Hasta ailesiyle görüşülmesi	82	100.0	0	0.0
Hastaya ruhsal yaklaşım açısından önerilerde bulunulması	80	97.5	2	2.5
Servis elemanlarının hastayla ilgili tepkilerinin ele alınması	80	97.5	1	1.2
Hastanın mental durumunun değerlendirilmesi	79	96.3	3	3.7
Pediyatrik sorun çözümlendikten sonra psikiyatrye çağırılması	78	95.1	4	4.9

	s	%	s	%
Servis elemanlarının hastanın yarattığı gerginlikle başa çıkma- larında yardımcı olunması	78	95.1	3	3.7
Psikiyatrinin hastayı düzenli izlemesi	78	95.1	4	4.9
Hastanın tıbbi/cerrahi tedaviye ruhsal olarak hazırlanması	76	92.7	4	4.9
Tanı, klinik gidiş ve prognoz hakkında hastaya bilgi verilmesi	76	92.7	2	2.4
Görüşme tekniklerinin servis elemanlarına öğretilmesi	75	91.5	7	8.5
İstenebilecek ek tetkikler için önerilerde bulunulması	74	90.3	7	8.5
Hastaya psikoterapi yapılması	72	87.8	10	12.2
Servis elemanlarının kendi aralarındaki sorunların çözümünde yardımcı olunması	69	84.1	13	15.9
Hastanın psikiyatri servisine yatırılması	54	65.9	27	32.9
Psikotrop ilaç önerilmesi	43	52.4	36	43.9

(Yanıt verilmeyen bazı maddeler bulunmaktadır.)

Konsültasyon etkinlikleri arasında psikotrop önerilmesinde uzmanlar ve asistanlar arasında görüş farkı bulunmuştur. Psikotrop önerilmesini asistanlar uzmanlardan daha fazla önemsemektedir ($X^2 = 5.58$ $p < 0.05$). Diğer konsültasyon etkinlikleri için uzmanlarla asistanlar arasında görüş farkı saptanmadığından ve tabloda karışıklığa yol açacağından uzman ve asistanlara ait sonuçlar ayrı ayrı verilmemiştir.

Tablo VI: Pedyatristlerin psikiyatri konsültasyon işlevi ile ilgili görüşleri

	Uzman		Asistan		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
Tamamen yeterli	2	5.0	3	7.1	5	6.1
Sıklıkla yeterli	10	25.0	15	35.7	25	30.5
Kısmen yeterli	22	55.0	16	38.1	38	46.3
Yetersiz	6	15.0	6	14.3	12	14.6
Bilinmeyen	0	0.0	2	4.8	2	2.4

$X^2 = 2.14$ $p > 0.05$

Psikiyatri konsültasyon işlevinin yeterliliği konusunda uzmanlarla asistanlar arasında görüş farkı saptanmamıştır ($X^2 = 2.14$ $p > 0.05$). Tamamen ve sıklıkla yeterli bulanlarla yetersiz ve kısmen yeterli bulan grup birleştirildiğinde, uzmanlarla asistanlar arasında yine fark bulunmamıştır ($X^2 = 1.92$ $p > 0.05$). Her iki grupta da psikiyatri konsültasyon işlevini kısmen yeterli bulanlar çoğunluktadır.

Tablo VII: Pedyatristlerin çocuk psikiyatrisi bölümü ile işbirliği konusundaki görüşleri.

	Uzman		Asistan		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
Mutlaka katılım	22	55.0	27	64.3	49	59.8
Zaman zaman katılım	17	42.5	15	35.7	32	39.0
Kararsızım	1	2.5	0	0.0	1	1.2
Katılmam	0	0.0	0	0.0	0	0.0

Tablo VII'ye bakıldığında uzmanlarla asistanlar arasında çocuk psikiyatrisi bölümü ile işbirliği konusunda fark görülmemektedir. Kararsız olan tek bir uzman bulunduğundan bu grup istatistiksel analize alınmamış, mutlaka katılma ile zaman zaman katılma açısından uzmanlarla asistanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($x^2 = 0.52$ $p > 0.05$). Her iki grupta da çocuk psikiyatrisi ile işbirliğine mutlaka katılım diyenler çoğunluktadır. Her iki grupta da katılmam diyen olmamıştır.

Tablo VIII: Çocuk psikiyatrisi bölümü ile işbirliği yolları

	Uzman		Asistan		Toplam		Chi kare
	s	%	s	%	s	%	
Seminerler	9	22.5	10	23.8	19	23.2	0.02
Ortak vaka toplantıları	33	82.5	22	52.4	55	67.1	8.42*
Sınırlı bir konuda tartışma grupları	9	22.5	4	9.5	13	15.9	2.58
Düzenli ortak vizitler	10	25.0	12	28.6	22	26.8	0.13
Çocuk psikiyatrisinde rotasyon	8	20.0	26	61.9	34	41.5	14.82**

* $p < 0.01$

Asistanlar uzmanlardan daha fazla çocuk psikiyatrisi rotasyonu ($X^2 = 14.82$ $p < 0.001$), uzmanlar asistanlardan daha fazla ortak vaka toplantıları ($X^2 = 8.42$ $p < 0.01$) istemişlerdir.

TARTIŞMA

Çalışmaya katılım oranı %71 olup bu tür çalışmalar için oldukça iyi bir orandır. 1991'de benzer bir çalışma hastanemizde ve Hacettepe Ü.T.F. Çocuk Hastanesinde yürütülmüş, katılım oranı Hacettepe Çocuk Hastanesinde %70, hastanemizde %44 bulunmuştur (Özbyrak ve Coşkun 1993). Aynı hastane olmasına karşın bizim çalışmamızda katılım oranının daha yüksek oluşu, önceki araştırmacıların başka bir hastaneden gelerek çalışmayı yürütmelerine bağlı olabilir.

Çocuk psikiyatrisi bölümünü çalışmaya katılan pediatri uzmanlarından %35'i iyi, %62.5'i kısmen; asistanlardan %2.4'ü iyi ve %81'i kısmen tanıdığını bildirmiştir. Asistanlar arasında bölümü tanımayanların oranı % 16.7 iken uzmanlar arasında bölümü tanımayan bulunmamaktadır. Çocuk psikiyatrisi bölümü uzmanların asistanlardan daha fazla tanınması, asistanların dört yıllık bir süre için hastanede bulunmalarına karşılık çoğu zaman uzmanların daha uzun süreli aynı hastanede görev yapmalarına bağlı olduğu düşünülmüştür.

Değişik bölümlerden hekimler arasında yapılan çalışmalarda çocuk psikiyatrisini tanımama oranı Ankara Ü.T.F. Hastanesinde %28 (Kerimoğlu ve Aysev 1989), Hacettepe Ü.T.F. Hastanesinde %20 (Sonuvar 1995) bulunmuştur. Özbyrak ve Coşkun'un (1993) çalışmasında bu oran H.Ü.T.F. Çocuk Hastanesinde %14, Dr. Sami Ulus Çocuk Hastanesi'nde %19'dur. Çalışmamızda bulunan oranın daha düşük oluşu, küçük sayılabilecek bir çocuk hastanesinde bölümümüzü tanıtmanın daha kolay olabileceği akla getirmektedir. Özbyrak ve Coşkun'un (1993) çalışmasında hastanemizde bulunan orandan daha düşük oluşu ise, son iki yıldır nefroloji, onkoloji ve endokrin servislerinde kısmen de olsa liyazon işlevinin yürütülmesi ve konsültasyonlarda konsültasyonu isteyen pediatriklerle görüşmeye daha fazla önem verilmesi gibi bazı değişikliklerle bölümümüzü daha iyi tanıtabildiğimizi desteklemektedir.

Çocuk psikiyatrisi bölümünü kısmen ya da iyi tanıyanların %76.8'i hastalarından, %36.6'sı eğitim toplantılarında ve %36.6'sı sosyal ilişkilerden tanınmaktadır. Uzmanlar arasında sosyal ilişkilerden ve çocuk psikiyatrisine başvuran yakınlarından ötürü tanıyanların oranı asistanlara göre daha yüksektir. Uzmanların daha uzun süre hastanede çalışmaları sosyal ilişkileri arttırmakta, sosyal ilişkilerden ötürü bölümü daha iyi tanıyınca yakınlarını daha fazla çocuk psikiyatrisine yönlendirmektedir.

Çalışmaya katılan pediatriklerin %97.6'sı gerekirse hastasını, %93.9'u yakını ve %69.5'i çocuğunu bölüme yönlendirebileceğini belirtmiştir. A.Ü.T.F. Hastanesinde yapılan çalışmada hekimlerin %80'i hastasını, %60'ı çocuğunu (Kerimoğlu ve Aysev 1989), H.Ü.T.F. Hastanesinde %79'u hastasını, %62'si çocuğunu çocuk psikiyatrisine yönlendireceğini bildirmiştir (Sonuvar 1995). Çalışmamızda üniversite hastanelerine göre pediatriklerin hem hastalarını hem çocuklarını yönlendirme oranlarının daha yüksek oluşu, küçük sayılabilecek bir çocuk hastanesinde ilişkilerin daha kolay kurulabilmesinden ve bölümümüzü tanıtmanın daha kolay olmasından kaynaklanabilir.

Çalışmaya katılan pediatriklerin yatan hastaların ortalama %27.50'sinde ruhsal sorun gözlediklerini ve %20'si için çocuk psikiyatrisi konsültasyonunun yararlı olacağı bildirilmiştir. Yurt içi ve yurt dışı çalışmalarda da benzer sonuçlar alınmıştır (Özbyrak ve Coşkun 1993, Burket ve Hodgkin 1993). Pediatrik servislerinde yatan çocukların yaklaşık üçte ikisinin çocuk psikiyatrisi konsültasyonundan yararlanacağı düşünülmekle birlikte, pediatrik servislerinden psikiyatri konsültasyonu isteme oranı çok düşüktür. Bu oran yurtdışı çalışmalarda %1.3 ile %11.3 (Lewis 1996), ülkemizde H.Ü.T.F. Çocuk Hastanesinde %0.6 (Özbyrak 1992), Dr. Sami Ulus Çocuk Hastanesinde %1.6 (Rezaki ve ark. 1998) bulunmuştur.

Çocuk psikiyatrisi konsültasyonu isteme iki süreci içerir: Birincisi pediatriğin hastasında ruhsal sorun bulunduğunu saptaması, ikinci ise konsültasyon isteyip istememeye karar vermesi. Pediatriklerin psikoloji ve psikiyatrisiye yatkınlıkları, hastalarındaki ruhsal sorunların farkına

varabilme özellikleri, konsültasyon-liyazona verdikleri önem, konsültan psikiyatristin kolay ulaşılabilen ve rahat ilişki kurabilen bir hekim olması, konsültasyonun kısa sürede yapılması gibi etkinlerin konsültasyon isteme kararında rol oynadığı saptanmıştır (Clark ve ark. 1991, Burket ve Hodgkin 1993). Pedyatri eğitimi sırasında çocuk psikiyatrisi rotasyonu yapan ya da yakın ilişkisi olan pediyatristlerin çocuk psikiyatristle daha fazla işbirliği yaptığı ve daha fazla konsültasyon istedikleri gözlenmiştir (Fritz ve Bergman 1985). Psikiyatri konsültasyonunun az istenmesinin nedenlerini araştıran çalışmalarda bazı çocukların psikiyatriste gitmek istememeleri, ekonomik zorluk, yeterli sayıda nitelikli çocuk psikiyatristinin bulunmaması (Fritz ve Bergman 1985), iki bölüm arasındaki iletişim yetersiz olması (Oke ve Mayer 1991) gibi nedenler bulunmuştur.

Konsültasyon isteyen pediyatristin ve servis elemanlarının hastanın ruhsal yönleri hakkında aydınlatılması, hastalığın ruhsal gelişiminin değerlendirilmesi ve hasta ailesiyle görüşülmesi çalışmaya katılan pediyatristlerin tamamı tarafından önemli ya da çok önemli bulunan konsültasyon etkinlikleridir. Hastaya ruhsal yaklaşım açısından önerilerde bulunulması, servis elemanlarının hastayla ilgili tepkilerinin ele alınması, hastanın mental durumunun değerlendirilmesi, hastaların yarattığı gerginlik servis elemanlarının başa çıkmalarında yardımcı olunması, çocuk psikiyatrisi bölümünün hastayı düzenli izlemesi ve pediyatrik sorun çözümlendikten sonra hastanın psikiyatri bölümüne çağırılması pediyatristlerin %95 ile %97.5'i tarafından önemli ya da çok önemli bulunmuştur. Pediyatristlerin en az yarısına göre önemsiz ya da az önemli görülen konsültasyon işlevi bulunmamaktadır. En önemsiz bulunan etkinlikler hastaya psikotrop önerilmesi ve psikiyatri servisine yatırılmasıdır. Özbayrak ve Coşkun'un (1993) çalışmasında da çok benzer sonuçlar elde edilmiştir.

Pedyatristlerin %36.6'sı çocuk psikiyatrisi konsültasyonlarını tamamen ya da sıklıkla yeterli bulurken %46.3'ü kısmen yeterli, %14.6'sı ise yetersiz bulunmaktadır. Özbayrak ve Coşkun'un (1993) çalışmasında çocuk psikiyatrisi konsültasyonlarını yeterli bulma oranı H.Ü.T.F. çocuk hastanesinde %22, hastanemizde %17'dir. İki ça-

alışma arasındaki farkın son iki yıldır bazı pediyatri servislerinde yürütülen liyazon işlevine, konsültasyonlarda pediyatristlerle görüşmeye önem verilmesine ve eğitim toplantılarına katılmaya bağlı olduğunu düşünmekteyiz.

Cohen-Cole ve Friedman'ın (1982). çalışmasında pediyatristlerin çocuk psikiyatrisi konsültasyon ve işbirliğinden hoşnut oldukları saptanmış ve bunun nedeni var olan liyazon işlevine bağlanmıştır.

Amerika'da ülke çapında yapılan bir çalışmada pediyatristlerin yarısının çocuk psikiyatristlerini olumlu bulduğu (Fritz ve Bergman 1985), Norveç'te yapılan bir çalışma ise hem pediyatristlerin hem de çocuk psikiyatristlerinin birbirlerinden orta derecede hoşnut oldukları saptanmıştır (Vandvik 1994).

Çalışmaya katılan pediyatristlerin %59.8'i çocuk psikiyatrisi ile işbirliğine mutlaka, %39'u ise zaman zaman katılacağını belirtmiştir. Asistanlar çocuk psikiyatrisi ile en verimli işbirliğinin psikiyatri rotasyonu ve ortak vaka toplantıları; uzmanlar ise ortak vaka toplantıları ile sağlanacağı görüşündedirler.

Gerek yurt içi gerekse yurt dışı pek çok çalışmada pediyatri ve çocuk psikiyatrisi arasında eğitim etkinliklerinin artırılmasının gerekli ve yararlı olacağı saptanmıştır (Anders 1977, Kerimoğlu ve Aysev 1989, Leslie 1992, Tüzün ve ark. 1992, Özbayrak ve Coşkun 1993, Vandvik 1994).

SONUÇ

Amerika'da ülke çapında pediyatri merkezlerinin incelendiği bir çalışmada çocuk psikiyatrisi ve pediyatri bölümleri arasında işbirliği için güçlü bir istek duyulmasına karşın bu yönde çok az çaba harcandığı saptanmıştır (Anders 1977). Ülkemizde pediyatristlerin çocuk psikiyatrisi ile işbirliği yapma isteğinde olmalarına rağmen çocuk psikiyatrisinden konsültasyon isteme oranının düşük oluşu iki bölüm arasındaki iletişimin yetersizliğinin bir göstergesidir (Kerimoğlu ve Aysev 1989, Tüzün ve ark. 1992, Özbayrak ve Coşkun 1993, Sonuvar 1995, Rezaki ve ark. 1998).

Yurtiçi ve yurt dışı pek çok çalışmada iki bölüm arasında iletişimi arttırabilmek için ortak vizit-

ler, vaka toplantıları, seminerler ve çocuk psikiyatrisi rotasyonu önerilmiştir (Anders 1977, Kerimoğlu ve Aysev 1989, Leslie 1992, Tüzün ve ark. 1992, Özbayrak ve Coşkun 1993, Vandvik 1994).

Çalışmamızda altı yıl önce Özbayrak ve Coşkun (1993) tarafından yapılan çalışmaya göre hastanemizde pediyastristler arasında çocuk psikiyatrisini tanımayanların oranının düşmesinin ve psikiyatri konsültasyon işlevinde hoşnut olma oranının artmasının, son iki yıldır nefroloji, onkoloji ve endokrinoloji servislerinde kısmen de olsa yürütülen liyazon işlevine, çocuk psikiyatrisi elemanlarının pediatri eğitim toplantılarında daha fazla görev almasına ve konsültasyonlarda pediyastristlerle görüşmeye daha fazla önem verilmesine bağlı olduğunu düşünmekteyiz.

KAYNAKLAR

- Andes TF (1977) Child psychiatry and pediatrics: the state of the relationship. *Pediatrics*, 60:616-620.
- Burket RC, Hodgin JD (1993) Pediatricians' perceptions of child psychiatry consultations. *Psychosomatics*, 34:402-408.
- Clarke DM, Minos IH, Stuart GW (1991) The prevalence of psychiatric morbidity in general hospital inpatients. *Aust NZJ Psychiatry*, 25: 322-329.
- Cohen-Cole SA, Freidman CP (1982) Attitudes of nonpsychiatric physicians toward psychiatric consultation. *Hosp Community Psychiatry*, 33: 1002-1005.
- Eisenberg L (1967) The relationship between psychiatry and pediatrics: a disputative view. *Pediatrics*, 39: 645-647.
- Fritz GK, Bergman AS (1985) Child psychiatrist seen through pediatricians' eyes: result of a national survey. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*, 24:81-86.

Fritz GK, Bergman AS (1986) Child psychiatrists characteristics described by pediatricians in a national survey (1986, 1987). *Int J Psychiatry Med*, 16: 91-100.

Graham P, Jenkins S (1985) Training of paediatricians for psychosocial aspects of their work. *Arch Disease Childhood*, 60: 777-780.

Jellinck MS (1982) The present status of child psychiatry in pediatrics. *N Engl J Med*, 306: 1227-1230.

Karasu TB, Plutchik R, Conte H ve ark (1977) What do physicians want from a psychiatric consultation service? *Compr Psychiatry*, 18: 73-81.

Kerimoğlu E, Aysev A (1989) Hekimlerin çocuk psikiyatrisine ilişkin duygu ve düşünceleri. XXV. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bilimsel Çalışmaları. Mersin.

Leslie SA (1992) Pediatric liaison. *Arch Dis Childhood*, 67: 1046-1049.

Lewis M (1996) Introduction to hospital child and adolescent psychiatry consultation-liaison in pediatrics. *Child and Adolescent Psychiatry: A Comprehensive Textbook* içinde, M Lewis (ed), Willians and Wilkins, Baltimore, s: 941-944.

Oke S, Mayer R (1991) Referrals to child psychiatry-a survey of staff attitudes. *Arch Disease Childhood*, 66: 862-865.

Özbayrak KR (1992) Hacettepe Üniversitesi Hastanesi'nde psikiyatri konsültasyonlarının değerlendirilmesi. Basılmamış uzmanlık tezi. HÜTF, Psikiyatri ABD.

Özbayrak KR, Coşkun A (1993) Attitudes of pediatricians toward psychiatric consultations. *Gen Hospital Psychiatry*, 15: 334-338.

Rezaki BG, Öy B, Küçükkömürçü Ş (1998) Bir devlet çocuk hastanesinde çocuk psikiyatrisi konsültasyonlarının değerlendirilmesi. *Çocuk Ruh Sağlığı Dergisi*, 1:34-38.

Sonuvar B (1995) Genel hastane liyazon ilişkisinde çocuk psikiyatrisinin yeri ve önemi. *Çocuk Psikiyatrisinde Konsültasyon Liyazon*. AÜTF, Çocuk Psikiyatrisi Bilim Dalı, Ankara.

Tüzün Ü, Tannöver S, Aydoğmuş K (1992) Çocuk psikiyatrisinde konsültasyon - liyazon ve hekimlerin çocuk psikiyatrisiyle ilgili düşünceleri. 1992 Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Günleri Kongre Kitabı. Kuşadası. s: 87-94.

Vandvik IH (1994) Collaboration between psychiatry and paediatrics: the state of the relationship in Norway. *Acta Paediatr*, 83: 884-887.